

Sygn. akt IV U 2051/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 lutego 2014r.

Sąd Okręgowy w Elblągu Wydział IV Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Tomasz Koronowski

Protokolant: st. sekr. sądowy Anna Tomaszewska

po rozpoznaniu w dniu 5 lutego 2014r. w Elblągu na rozprawie

sprawy z odwołania L. G.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w E.

z dnia 30 września 2013r. znak: (...)

o emeryturę

I. zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznaje wnioskodawcy L. G. prawo do emerytury od dnia (...) 2013r.;

II. stwierdza, że organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji.

Sygn. akt IV U 2051/13

UZASADNIENIE

Skarżący L. G. wniósł odwołanie od decyzji pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w E. z dnia 30 września 2013r., znak (...), odmawiającej mu prawa do emerytury. Skarżący podniósł, że po pierwsze legitymuje się okresem 25 lat stażu pracy – z doliczeniem okresu pracy od dnia 1 października 1991r. do dnia 31 grudnia 1998r. we własnym gospodarstwie rolnym – oraz że po drugie pracował 15 lat w warunkach szczególnych, w tym jako dekarz i kierowca ciągnika.

Pozwany Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w E. w odpowiedzi na odwołanie wniósł o jego oddalenie na koszt skarżącego, wskazując m.in. na art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2009r., Nr. 153 poz. 1227 ze zmianami, powoływanej dalej jako „ustawa emerytalna”) oraz na rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8 poz. 43 ze zmianami). Podniesiono, że wprawdzie wnioskodawca skończył w dniu (...) 2013r. 60 lat, jednak nie wykazał, że wykonywał pracę w warunkach szczególnych przez 15 lat (uznano, że udowodnił 14 lat, 8 m-cy i 3 dni takiej pracy, nie uznano natomiast okresu pracy w (...) w O. w 1972r. na stanowisku robotnika budowlanego). Pozwany twierdził ponadto, że suma okresów składkowych i nieskładkowych ubezpieczonego na dzień 1 stycznia 1999r. wynosi 20 lat, 6 m-cy i 27 dni, co wynikało z tego, iż okres od dnia 1 października 1991r. do dnia 31 grudnia 1998r., tj. okres ubezpieczenia społecznego rolników, za który opłacono składki z tego tytułu, został zaliczony do okresów, od których zależy prawo renty na podstawie przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Skarżący urodził się w dniu (...), zatem w dniu (...) 2013r. ukończył 60 lat.

(bezsporne)

W okresie od dnia 1 sierpnia 1970r. do dnia 18 marca 1972r. skarżący był zatrudniony w (...) S. jako pracownik fizyczny produkcji roślinnej.

(bezsporne, ponadto świadectwo pracy k.7 akt ZUS)

Następnie od dnia 5 kwietnia 1972r. do dnia 15 lipca 1972r. ubezpieczony pracował na stanowisku robotnika budowlanego w Miejskim Przedsiębiorstwie (...) w O., gdzie wykonywał prace dekarские jako pomocnik dekarza. Były to prace remontowe, wykonywane zarówno na dachach, np. przekładanie dachówek, zakładanie rynien i papy, jak i poza nimi, np. przy transportowaniu materiałów budowlanych na dach.

(dowód: odpisy podania o przyjęcie do pracy, pisma o zawarciu umowy o pracę i karty obiegowej zmian w stosunku pracy k.39-41 akt ZUS, zeznania świadków D. G., R. G. i E. O. z rozprawy w dniu 5 lutego 2014r., zeznania wnioskodawcy z tej samej rozprawy)

W okresie od dnia 18 lipca 1972r. do dnia 15 września 1975r. ubezpieczony był zatrudniony w (...) S. ZR S. na stanowiskach początkowo pracownika fizycznego produkcji roślinnej, a od dnia 1 marca 1975r. – traktorzysty. Następnie w dniach od 16 września 1975r. do 31 maja 1977r. wnioskodawca pracował w Rolniczym Zakładzie (...) jako traktorzysta.

(bezsporne, ponadto świadectwa pracy k.8 i 9 akt ZUS, świadectwa wykonywania pracy w warunkach szczególnych k.48 i 49 akt ZUS, dokumenty w aktach osobowych koperta k.24)

W okresie od dnia 1 czerwca 1977r. do dnia 15 września 1977r. ubezpieczony był zatrudniony w (...) Ł. na stanowisku pracownika produkcji polowej. W rzeczywistości wykonywał obowiązki traktorzysty.

(bezsporne po wysłuchaniu skarżącego i przeprowadzeniu dowodu z akt osobowych koperta k.24, w tym życiorysu z dnia 15 kwietnia 1978r. z akt osobowych dot. okresu zatrudnienia w (...) (...))

W dniach od 17 września 1977r. do 15 kwietnia 1978r. skarżący był zatrudniony jako pracownik produkcji zwierzęcej w (...) B. ZR J., następnie od dnia 17 kwietnia 1974r. do dnia 14 października 1978r. w tym samym charakterze w (...) (...). Pracował tam przy obsłudze krów, tj. przy zadawaniu paszy, dowożeniu ciągnikiem kisonki, udoju, usuwaniu obornika.

(bezsporne, ponadto świadectwa pracy k.11 i 12 akt ZUS, dokumenty z akt osobowych koperta k.24)

W okresie od dnia 15 października 1978r. do dnia 16 marca 1991r. wnioskodawca pracował jako kierowca ciągnika w Spółdzielczym Gospodarstwie Rolnym (...).

(bezsporne, ponadto świadectwo pracy k.13 akt ZUS, odpisy umowy o pracę i angaży k.29-38 akt ZUS)

Od 1991r. skarżący prowadził własne gospodarstwo rolne, przy czym od dnia 1 października 1991r. podlegał ubezpieczeniu społecznemu rolników. Składki na to ubezpieczenie wnioskodawca opłacał do sierpnia 2013r. Decyzją Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego z dnia 30 sierpnia 2013r. znak (...) -1/25, na skutek wniosku skarżącego z dnia 24 lipca 2013r., przyznano ubezpieczonemu prawo do renty rolniczej z tytułu niezdolności do pracy od dnia 15 lipca 2013r. Do naliczenia renty rolniczej przyjęto pracę w gospodarstwie rolnym od dnia 1 października 1991r. do dnia 30 sierpnia 2013r.

(bezsporne, ponadto zaświadczenie i informacja KRUS k.42-47 i 71 akt ZUS, wniosek i decyzja o przyznaniu renty k.1 i 38-39 akt KRUS koperta k.21)

Sąd zważył, co następuje:

W ocenie Sądu odwołanie skarżącego zasługiwało na uwzględnienie, przy czym należy zaznaczyć, że wobec okoliczności, które można było ustalić dopiero w toku postępowania sądowego.

W pierwszej kolejności należy wyjaśnić podstawę materialnoprawną wniosku skarżącego, co pozwoli na wskazanie i omówienie okoliczności spornych, istotnych dla rozstrzygnięcia. Z art. 184 ustawy emerytalnej wynika, iż ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy, a więc w dniu 1 stycznia 1999r., osiągnęli po pierwsze okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat - dla kobiet i 65 lat - dla mężczyzn oraz po drugie okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27, tj. w niniejszej sprawie wynoszący 25 lat. Przy tym emerytura taka przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie na dochody budżetu państwa środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu. Stosownie do powołanego w części wstępnej uzasadnienia §4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. pracownik, który wykonywał pracę w szczególnych warunkach wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki: osiągnął wiek emerytalny wynoszący 60 lat dla mężczyzn oraz ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach. Zgodnie z § 2 ust. 1 tego rozporządzenia, okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku.

Skarżący niewątpliwie spełnia kryterium dotyczące wymaganego wieku i tego, że nie jest członkiem otwartego funduszu emerytalnego. Spór dotyczył ogólnego stażu ubezpieczenia na dzień 1 stycznia 1999., jak również okresu pracy skarżącego w warunkach szczególnych, również na dzień 1 stycznia 1999r.

Odnosnie sumy okresów składkowych i nieskładkowych wnioskodawcy na dzień 1 stycznia 1999r. należy stwierdzić, że nie jest uzasadniona odmowa organu rentowego zaliczenia do tej sumy okresu opłacania składek na ubezpieczenie społeczne rolników od dnia 1 października 1991r. do dnia 31 grudnia 1998r. (a więc okresu dłuższego, niż wymagany do uzyskania sumy 25 lat). Zgodnie z art. 10 ust. 1 pkt 1 ustawy emerytalnej przy ustalaniu prawa do emerytury uwzględnia się również okresy ubezpieczenia społecznego rolników, za które opłacono przewidziane w odrębnych przepisach składki, traktując je jak okresy składkowe. Wprawdzie art. 10 ust. 3 wskazuje, że okresów tych nie uwzględnia się, jeżeli zostały one zaliczone do okresów, od których zależy prawo (tylko prawo, a nie prawo i wysokość) do m.in. renty na podstawie przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników, jednak sytuacja tak nie zachodziła w niniejszej sprawie. Otóż z art. 21 ust. 1, 2 i 8 ustawy z dnia 20 grudnia 1990r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz.U. z 2013r. Nr 1403) co do okresów ubezpieczenia niezbędnych do uzyskania prawa do renty rolniczej wynika (odnosząc je do wieku skarżącego), że renta taka z tytułu niezdolności do pracy przysługuje ubezpieczonemu, który podlegał ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu przez okres 5 lat, przypadający w okresie ostatnich 10 lat przed złożeniem wniosku o przyznanie renty rolniczej z tytułu niezdolności do pracy, a więc w okolicznościach rozpoznawanej sprawy przez okres 5 lat przypadający w okresie od lipca 2003r. (wniosek o rentę ubezpieczony złożył w dniu 24 lipca 2013r.). Tym samym – wbrew twierdzeniu pozwanego – kwestionowany okres podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników do dnia 31 grudnia 1998r. nie został zaliczony do okresów, od których zależało prawo do renty, przyznanej wnioskodawcy przez Prezesa KRUS. Jak już zaznaczono wyżej, okoliczność, że do naliczenia renty rolniczej (ustalenia jej wysokości) uwzględniono sporny okres od dnia 1 października 1991r. do dnia 31 grudnia 1998r., pozostaje bez znaczenia w świetle rozwiązania przyjętego przez ustawodawcę w art. 10 ust. 3 ustawy emerytalnej. Podobne stanowisko w omawianej kwestii zajął Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 4 listopada 2009r. w sprawie I UK 168/09 (w bazie LEX nr 570124).

Drugą kwestią sporną była okoliczność wykonywania przez wnioskodawcę pracy w szczególnych warunkach w okresie wymaganych 15 lat. Należy wobec tego wyjaśnić, że zgodnie z §2 ust. 2 powoływanego wcześniej rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. okresy pracy m.in. w szczególnych warunkach stwierdza zakład pracy, na

podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania pracy w szczególnych warunkach. Świadectwo pracy z adnotacją o wykonywaniu pracy w szczególnych warunkach, bądź bez niej, nie jest jednak bezwzględnie przesłanką do zaliczenia danej pracy jako wykonywanej w szczególnych warunkach. Świadectwo nie jest wiążące dla organu rentowego i może podlegać weryfikacji. Decydujące znaczenie ma zawsze fakt rzeczywistego wykonywania pracy w szczególnych warunkach, stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Dopiero w sądowym postępowaniu odwoławczym możliwe jest ustalenie okresów pracy w warunkach szczególnych także w oparciu o inne dowody niż zaświadczenie z zakładu pracy, nawet jeśli pracownik nie posiada świadectwa w określonej w przepisach formie, albo jego treść budzi wątpliwości, które uzasadniałyby kwestionowanie tego zaświadczenia przez organ rentowy w fazie administracyjnej postępowania.

W toku postępowania administracyjnego uznano za udowodnione okresy pracy w warunkach szczególnych okresy zatrudnienia na stanowiskach traktorzysty (kierowcy ciągnika) w (...) S. ZR S. w dniach od 1 marca 1975r. do 15 września 1975r., w Rolniczym Zakładzie (...) w dniach od 16 września 1975r. do 31 maja 1977r. i w Spółdzielczym Gospodarstwie Rolnym (...) w dniach od 15 października 1978r. do 16 marca 1991r., tj. w okresie łącznie 14 lat, 8 m-cy i 3 dni. W trakcie procesu – po odebraniu wyjaśnień od skarżącego i przedstawieniu dokumentów z jego akt osobowych – nie kwestionowano także, że wnioskodawca pracował jako traktorzysta również w (...) Ł. w dniach od 1 czerwca 1977r. do 15 września 1977r. Łączny okres zatrudnienia na takim stanowisku wydłużył się więc, jednak tylko do 14 lat, 11 m-cy i 18 dni, co powodowało konieczność zbadania pod kątem pracy w warunkach szczególnych pozostałych okresów pracy wnioskodawcy.

W ocenie Sądu dowody w postaci zeznań świadków i wnioskodawcy pozwoliły na ustalenie, że pracą skarżącego w warunkach szczególnych była także praca na stanowisku robotnika budowlanego – pomocnika dekarza w Miejskim Przedsiębiorstwie (...) w O. w dniach od 5 kwietnia 1972r. do dnia 15 lipca 1972r. Nie ujawniły się podstawy, aby kwestionować w tym względzie zeznania wnioskodawcy i świadków. Żaden ze świadków nie usiłował opisywać konkretnych obowiązków skarżącego w tym okresie, żaden z nich nie twierdził, że widział ubezpieczonego przy pracy inaczej niż co najwyżej okazjonalnie. Wskazuje to, że świadkowie nie byli przygotowywani do składania zeznań i – pomimo łączących ich więzów rodzinnych czy znajomości – że zeznawali to, co rzeczywiście zapamiętali. Świadek D. G. (szwagierka skarżącego) zeznała, że wiedzę o pracy wnioskodawcy miała tylko z jego opowiadań, osobiście nie widziała go przy wykonywaniu prac dekarzkich. Świadek R. G. (żona ubezpieczonego) zeznała, że wprawdzie widywała ówczesnego narzeczonego przy pracy, jednak tylko przy okazji spacerów z dzieckiem D. G., którym się w tamtym czasie opiekowała (pobyt narzeczonej w O. był notabene przyczyną porzucenia przez wnioskodawcę pracy w S. i podjęcia pracy w O.). Świadek E. O. (znajomy skarżącego) również widział wnioskodawcę przy pracy nie przez cały czas, a tylko niekiedy, tj. gdy pozwalała mu na to praca zmianowa. Żaden ze świadków nie miał jednak wątpliwości, że ubezpieczony wykonywał prace dekarzkie, przy czym świadkowie, którzy widywali go przy pracy również zgodnie zeznali, że wnioskodawca wykonywał prace na dachach przy ich remontach. W tej sytuacji nie mogło być wątpliwości i co do wiarygodności zeznań samego ubezpieczonego, z których wynika, że wykonywał on prace dekarzkie jako pomocnik dekarza i były to prace remontowe, prowadzone zarówno na dachach, np. przekładanie dachówek, zakładanie rynien i papy, jak i poza nimi, np. przy transportowaniu materiałów budowlanych na dach.

Skoro art. 184 ust. 1 ustawy emerytalnej odwołuje się do przepisów dotychczasowych, to trzeba też wyjaśnić, że obowiązujące w tym zakresie i przywoływane już kilkakrotnie rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. wydane zostało w oparciu o delegację z art. 55 ustawy z dnia 14 grudnia 1982r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. Nr 40, poz. 267 ze zmianami), w którym Radzie Ministrów powierzono w szczególności określenie rodzaju prac lub stanowisk pracy oraz warunków, na podstawie których osobom m.in. zatrudnionym w szczególnych warunkach przysługuje prawo do emerytury w niższym wieku. Z art. 53 ust. 2 tej samej ustawy wynikało, że za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników stale zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia – jest to regulacja tożsama z zawartą w obecnie obowiązującym art. 32 ust. 2 ustawy emerytalnej. W wykazie A, stanowiącym załącznik do wspomnianego rozporządzenia, w dziale VIII „W transporcie i łączności” wymienia się pod poz. 3 prace

m.in. kierowców ciągników, zaś w dziale V „W budownictwie i przemyśle materiałów budowlanych” wymienia się pod poz. 9 prace dekararskie. Nie wymienia się natomiast w dziale X „W rolnictwie” ani prac fizycznych przy produkcji roślinnej, ani prac przy obsłudze zwierząt.

Bezspornie praca traktorzysty ściśle odpowiada pozycji 3. działu VIII. Niewątpliwie nie ma natomiast podstawy prawnej, aby uznać za pracę w warunkach szczególnych okresy zatrudnienia wnioskodawcy na stanowiskach pracownika fizycznego przy produkcji roślinnej ani zwierzęcej przy obsłudze zwierząt. Odnośnie pracy na stanowisku robotnika budowlanego w (...) w O. przy pracach dekararskich, należy odwołać się do przepisów resortowych, wydanych w oparciu o §1 ust. 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r., w niniejszej sprawie do zarządzenia Nr 9 Ministra Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych z dnia 1 sierpnia 1983r. w sprawie wykazu stanowisk pracy w zakładach pracy podległych Ministrowi Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych, na których są wykonywane prace w szczególnych warunkach. W zarządzeniu tym w dziale V pod poz. 9 wymienia się stanowisko nie tylko blacharza-dekarza, ale i właśnie zajmowane przez ubezpieczonego stanowisko robotnika budowlanego. Nie ogranicza się przy tym zaliczenia do prac dekararskich jako wykonywanych w warunkach szczególnych tylko pracy dekarza, czy prac wykonywanych stale i bezpośrednio na dachach albo prac na wysokości. Jest to o tyle zrozumiałe, że uciążliwość prac dekararskich polega nie tylko na pracy na wysokości, ale i na konieczności wielokrotnego w ciągu dnia wchodzenia na dach i schodzenia z niego w celu np. dopasowania obróbek blacharskich czy dostarczenia na dach materiałów budowlanych takich jak drewno papa, gorący lepik, dachówki itp. W tej sytuacji zasadne jest przyjęcie, że pracą w warunkach szczególnych były również te prace dekararskie, które były wykonywane przez pomocników dekarzy, zatrudnianych – tak jak w okolicznościach rozpoznawanej sprawy – na stanowiskach robotników budowlanych.

W opisanej sytuacji łączny staż pracy wnioskodawcy w warunkach szczególnych niewątpliwie przekroczył wymagane 15 lat. Udowodnienie przez wnioskodawcę (należy podkreślić, że dopiero na etapie postępowania sądowego), że zachodzą wszystkie przesłanki przyznania mu wnioskowanej emerytury, skutkowało po pierwsze zmianą zaskarżonej decyzji na podstawie art. 477¹⁴§2 kpc i przyznaniem prawa do tejże emerytury od dnia (...) 2013r. (dnia ukończenia 60. roku życia) oraz stwierdzeniem na podstawie art. 118 ust. 1a ustawy emerytalnej, że organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji.